

Ognjeniki

Definicija

Ognjenik je naravni pojav, kjer iz notranjosti Zemlje na površje prihaja razbeljena lava, kosi strjene lave ali pepel skupaj z vročim plinom. Velika večina ognjenikov se nahaja pod morsko gladino. V preteklih 10.000 letih je bilo na Zemlji dejavnih 1511 ognjenikov, od katerih jih je bruhalo 539. Vsako leto pa je ognjeniško aktivnost mogoče opaziti pri približno 50 do 60 vulkanih. Ognjeniki so na Zemlji vse od njenega nastanka pred 4,5 milijarde let.

Nastanek ognjenika

Ognjenik nastane zaradi podrivanja, ko ena celinska plošča drsi pod drugo. Ko se celinski plošči razmakneta, najprej nastane razpoka, zatem pa ognjenik.

Zgradba ognjenika

Ognjenik ima glavni dimnik, to je prehod, ki si ga je lava utrla skozi zemeljsko skorjo. Včasih ima tudi stranske dimnike, to so razpoke nastale zaradi pritiska magme. Na vrhu ognjenika je navadno večji ali manjši krater iz katerega izteka lava.

Od kod prihaja lava?

Na na zečtku Zemlje je zemeljska skorja potem ji sledi zemeljski plašč, njegov zgornji del sestavljajo raztaljene kamnine, ki jih imenujemo magma. Ko magma prodre na površje jo imenujemo lava.

Vrste ognjenikov

Poznamo različne vrste ognjenikov glede na nastanek. Poznamo: podmorske, eksplozivne (ki so v notranjosti sivi), efuzivne (ki so v notranjosti rdeči) in snežene ognjenike (ki so pokriti s snegom).

- Podmorski ognjeniki; nastanejo ko se dve oceanski plošči med premikanjem približujeta ali razmikata. Lahko se pojavijo tudi na vročih točkah. Nekateri ognjeniki delujoči pod vodo, se dvignejo nad gladino in tako nastanejo otoki. Kot so npr. Havaji, Aleuti,...
- Eksplozivni vulkani; zaradi previsokega pritiska nastane eksplozija, pri kateri se sprostito magma in kamnine v obliki pepela in prahu.
- Efuzivni ognjeniki; za katere so značilni dolgi izbruhi tekoče lave.
- Sneženi ognjeniki; so lahko zelo nevarni ob izbruhu se sneg in led stalita, pomešata se s prahom in nastanejo zelo ogromni blatni plazovi.

Posledice

Posledice so lahko pozitivne ali pa katastrofalne. Pozitivne posledice so: Ko ognjenik poneha z bruhanjem in ko se magma strdi se na pobočju izbruha najdejo: ognjeniške kamnine kot so žveplo, diamant, plovec itd, ... nastane pa tudi zelo rodovitna prst, kjer zelo dobro uspevajo najrazličnejše rastline.

Magma segreva vodo in v obliki gejzirjev ta vroča voda pride na površje, to vodo izkoriščajo za ogrevanje stanovanj,...

Negativne posledice pa so:

- Po izbruhu ognjenika se sprostijo ogromne količine pepela in zasujejo vasi, mesta ter onesnažijo reke in povzročijo težave z dihanjem pri prebivalcih in živalih ali pa celo prevedejo do smrti. To se je npr. zgodilo leta 1991 na Filipinih, ko je izbruhnil vulkan ki je miroval 600let.
- Največja tragedija pa se je zgodila v Pompejih v ITA. Nenadoma je začel bruhati Vezuv, ki so ga imeli za ugaslega. Le nekaj ur je bilo potrebnih, da so pepel, kosi kamnin in plini prekrili Pompeje z prebivalci vred. Mesto je danes deloma izkopano, je pa tudi ena največjih znamenitosti Italije.

Zanimivosti

Zdaj se je razvil tudi poklic vulkanologa, ki proučuje stanje ognjenikov in njihovo morebitno delovanje.

Za preusmeritev toka lave in blata so začeli postavljati razne pregrade pred naseljem.

Vulkani niso samo na Zemlji ampak so tudi na različnih drugih planetih v vesolju npr. največji je na Veneri in Marsu.

Vulkani po svetu

Največ vulkanov je v območju Tihega oceana, v Indoneziji, Južni Ameriki nekaj pa jih je tudi v Evropi.

Največji še dejavni ognjeniki na svetu:

- Etna in Stromboli (ITA)
- Mount Baker (ZDA)
- Santorini (GRČ) in še drugi, ..